

ŠIAULIŲ KULTŪROS CENTRAS

3	0	2	2	9	6	7	1	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---

(įstaigos kodas)

ELEKTRIKO, APTARNAUJANČIO VEIKIANČIUS ELEKTROS ĮRENGINIUS IKI 1000 V, SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA Nr. 17

I. BENDROJI DALIS

1. Šiaulių kultūros centro (toliau – Centro) elektriku gali dirbti 18 m. asmuo, turintis atitinkamą išsilavinimą, mokantis saugiai dirbti, susipažinęs su naudojamų įrenginių konstrukcija ir eksploataavimo ypatumais, turintis ne žemesnę kaip VK apsaugos nuo elektros kategoriją, išklauses darbų bei gaisrinės saugos, instruktavimus.
2. Darbuotojo darbo ir poilsio režimas:
 - 2.1. darbo laiko norma 40 valandų per savaitę, (neskaitant papildomo darbo, viršvalandžių) nebent darbo teisės normos nustato sutrumpintą darbo laiką ar šalys susitaria dėl ne viso darbo laiko;
 - 2.2. vidutinis darbo laikas, įskaitant viršvalandžius, per kiekvieną septynių dienų laikotarpį negali būti ilgesnis kaip 48 valandos (neįskaitant darbo pagal susitarimą dėl papildomo darbo laiko);
 - 2.3. darbo laikas, įskaitant viršvalandžius ir darbą pagal susitarimą dėl papildomo darbo negali būti ilgesnis kaip 12 val., neįskaitant pietų pertraukos, ir 60 val. per kiekvieną septynių dienų laikotarpį;
 - 2.4. negali būti dirbama daugiau kaip šešias dienas per septynias paeiliui einančias dienas;
 - 2.5. dirbant pagal suminę darbo laiko apskaitą, maksimalusis darbo laikas (įskaitant viršvalandžius, tačiau neįskaitant darbo pagal susitarimą dėl papildomo darbo), vidutiniškai per septynių dienų laikotarpį negali būti ilgesnis kaip 48 valandos, skaičiuojant per apskaitinį laikotarpį.
 - 2.6. darbuotojui suteikiamos fiziologinės pertraukos pagal poreikį ir specialios pertraukos, dirbant lauke ar nešildomose patalpose, profesinės rizikos sąlygomis, dirbant sunkų fizinį darbą;
 - 2.7. pertrauka pailsėti ir pavalgyti, ne vėliau kaip po 5 darbo valandų. Jos trukmė ne trumpesnė nei 30 min. ir ne ilgesnė kaip 2 val. (nebent susitarta dėl suskaidytos darbo dienos laiko režimo);
 - 2.8. kasdienio nepertraukiamojo poilsio tarp darbo pamainų trukmė negali būti trumpesnė kaip 11 val. iš eilės, o per 7 paeiliui einančių dienų laikotarpį darbuotojui turi būti suteiktas bent 35 valandų nepertraukiamo poilsio laikas. Jeigu darbo dienos trukmė daugiau kaip 12 val., bet ne daugiau kaip 24 val., nepertraukiamojo poilsio tarp darbo pamainų laikas negali būti mažesnis negu 24 valandos.
3. Pranešimo apie nelaimingą atsitikimą tvarka:
 - 3.1. pačiam nukentėjus nelaimingo atsitikimo metu, jei leidžia jėgos, nedelsiant pranešti Centro vadovui ar jo įgaliotam asmeniui, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai bei darbuotojų atstovui;
 - 3.2. pamačius ar sužinojus, kad įvyko nelaimingas atsitikimas, suteikti nukentėjusiam pirmąją pagalbą, jei reikia, iškviešti greitąją medicinos pagalbą bendruoju pagalbos telefonu 112. Pranešti apie nelaimingą atsitikimą Centro vadovui ar jo įgaliotam asmeniui;
 - 3.3. kol nelaimingas atsitikimas bus pradėtas tirti, darbo vieta ir įrenginių būklė turi likti tokia, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu. Jei dėl to kyla pavojus aplinkui esančių žmonių gyvybei ar sveikatai, galima daryti tik būtinus pakeitimus, apie tai surašius aktą;
 - 3.4. įvykus nelaimingam atsitikimui pakeliui į darbą arba iš darbo, kreiptis į gydymo įstaigą ir nedelsiant pranešti Centro vadovui ar jo įgaliotam asmeniui.
4. Pranešimo apie darbo metu pastebėtus trūkumus tvarka – savavališkai nešalinti darbo priemonių, įrenginių ir pastatų gedimų, juose įrengtų darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos įtaisų gedimų; nedelsiant pranešti Centro vadovui ar jo įgaliotam asmeniui, apie darbo ir darbų saugos priemonių gedimus, apie padėtį darbo vietose, darbo patalpose, pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai.

5. Darbuotojas gali atsisakyti dirbti, kai saugiai dirbti neapmokytas; kai darbo priemonės, įrankiai, įrenginiai techniškai netvarkingi; darbo aplinka kelia pavojų sveikatai ir gyvybei; jei kolektyvinės apsaugos priemonės neužtikrina apsaugos nuo rizikos veiksnių, o asmeninės apsaugos priemonės neišduotos; jei asmeninės apsaugos priemonės techniškai netvarkingos, nepatikrintos, neišbandytos.
6. Asmens higienos reikalavimai – dirbti tik su tvarkingais ir švariais drabužiais, avalyne; rankas plauti tik tam skirtomis priemonėmis; nelaikyti maisto produktų darbo vietoje ir nevalgyti.
7. Už šios instrukcijos nevykdymą, darbuotojui taikoma LR įstatymų nustatyta drausminė, materialinė, administracinė atsakomybė, priklausomai nuo pažeidimo pobūdžio ir pasekmių.

II. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

8. Profesinės rizikos veiksniai, galintys veikti darbuotoją:
 - 8.1. elektros srovės poveikis; elektromagnetinis laukas;
 - 8.2. kritimas iš aukščio (netvarkingos, nepatikrintos, neišbandytos apsaugos priemonės);
 - 8.3. netvarkingai laikomos medžiagos, darbo priemonės, galinčios kristi, užvirsti;
 - 8.4. netvarkinga darbo vieta, užkrauti, slydūs judėjimo takai;
 - 8.5. netvarkingi įrenginių saugos gaubtai arba jų nebuvimas;
 - 8.6. aštrūs įrankiai ir jų dalys;
 - 8.7. triukšmas ir vibracija;
 - 8.8. nepakankamas darbo vietos apšvietimas;
 - 8.9. nepalankios meteorologinės sąlygos (šaltis, karštis, lietus, stiprus vėjas ir kt.).
9. Draudžiama palikti į maitinimo tinklą įjungtą elektros įrankį, perduoti jį kitam asmeniui.
10. Kad išvengti pavojingų ir kenksmingų veiksnių, turinčių įtakos darbuotojo sveikatai, poveikio:
 - 10.1. dėvėti darbo drabužius ir kitas asmenines apsaugos priemones;
 - 10.2. prižiūrėti ir naudoti pagal paskirtį asmenines apsaugos priemones, pranešti Centro vadovui apie jų susidėvėjimą, netinkamumą naudojimui, apie tai, kad baigiasi jų naudojimo terminas;
 - 10.3. asmens apsaugos priemones naudoti inventorizuotas, patikrintas ir išbandytas, kaip to reikalauja teisės aktai ar gamintojo dokumentai;
 - 10.4. įsitikinti, kad apsaugos priemonės nurodyta vardinė įtampa ne žemesnė už įrenginio, kuriame ji bus naudojama, įtampą ir, kad apsaugos priemonės paskirtis atitinka naudojimosi sąlygas;
 - 10.5. darbo vietoje turėti pirmos pagalbos vaistinėlę;
 - 10.6. dirbant, darbo vietoje turėti ir naudoti šias pagrindines apsaugos priemones:
 - 10.6.1. komplektą įrankių su izoliuotomis rankenomis (atsuktuvo strypas turi būti izoliuotas);
 - 10.6.2. izoliuojančias lazdas;
 - 10.6.3. izoliuojančias reples, elektros srovės ir galios matavimo reples;
 - 10.6.4. žemos įtampos indikatorių, įtampos buvimui nustatyti, multimetrą;
 - 10.6.5. dielektrines pirštines;
 - 10.6.6. turi būti laidų apvalkalai, izoliatorių gaubtai, izoliacinės juostos, skirtos darbui žemosios įtampos įrenginiuose.
 - 10.7. darbo vietoje turėti ir naudoti šias papildomas apsaugos priemones:
 - 10.7.1. pagal esamą padėtį dielektrinius kilimėlius;
 - 10.7.2. dielektrinius kaliošus;
 - 10.7.3. izoliuojančius pastovus;
 - 10.7.4. kilnojamojo įžeminimo komplektą;
 - 10.7.5. apsaugos nuo elektros ženklus, laikinus aptvarus, širmas, skydus;
 - 10.7.6. įžeminimo troselius užmetimui;
 - 10.7.7. apsauginius akinius ar skydelius.
 - 10.8. įžeminti arba įnulinti elektros įrenginių srovei laidžius korpusus;
 - 10.9. naudoti įrankius ir įrenginius su papildoma, dviguba arba sustiprinta izoliacija;
 - 10.10. naudoti įtampą pažeminančius transformatorius ir kitus įrenginius iki nepavojingos 50 V kintamos srovės ir iki 75 V nuolatinės srovės, o dirbant uždaroje ertmėje ir šlapiose patalpose kilnojamus šviestuvus iki 12 V;

- 10.11. naudoti apsaugos nuo elektros srovės pagrindines ir papildomas priemones. Draudžiama naudoti nebandytas pagrindines ir papildomas apsauginės priemones;
- 10.12. apsauginės priemonės nuo elektros srovės, elektriniai įrankiai bei įrenginiai turi būti naudojami taip, kaip nurodyta gamyklos gamintojos. Naudoti juos kitiems tikslams, kitokiais būdais nei nurodyta jų eksploatacinėse instrukcijose, draudžiama;
- 10.13. kilnojami 12 V – 50 V šviestuvai, jų kabeliai ir kištukai turi būti tvarkingi. Kištukai turi netikti į 220 V įtampos lizdus;
- 10.17. darbo vieta turi būti sutvarkyta ir neužgriozdinta, grindys lygios ir neslidžios, be kliuvinių;
- 10.15. patalpose turi būti įrengtas bendras apšvietimas, o darbo vietose gali būti įrengtas kombinuotas apšvietimas, sumontuotas pagal projektą. Apšvietumas turi atitikti normas;
- 10.16. dirbant lauke arba nepalankiose meteorologinėse darbo sąlygose, turi būti patalpos darbuotojams sušilti ir papietauti, džiovyklos sušlapusiai avalynei ir darbo rūbams džiovinti. Rekomenduojama įrengti laikinas pertvaras, pavėsines nuo saulės, apdangalus, pastoges, ventiliaciją, patalpų vėdinimą, šilto oro užuolaidas, šildymą kaloriferiais;
- 10.17. inventorius (kopėčios, lipynės, keltuvai) turi būti išbandyti (patikrinti), turi būti užrašyta kito bandymo data. Kopėčios naudojamos kai nėra kitų saugesnių įrenginių. Trapai, tilteliai, pastoliai turi būti inventoriniai, pagaminti pagal tipinį projektą. Visos aikštelės, aukštesnės kaip 1,3 m ir laiptai turi turėti parankius, vidutinį tašelį, papėdės juostą ir atitikti standarto reikalavimus;
- 10.18. darbo vietoje bendras triukšmo lygis neturi viršyti 85 dBA. Jei triukšmas viršija 80 dBA, būtina naudoti antifonus ar antifoninius ausų kaištukus arba trumpinti darbo triukšme trukmę.
11. Vadovaujantis „Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsauginėmis priemonėmis nuostatais“, darbuotojui nemokamai išduodamos asmeninės apsauginės priemonės, skirtos elektros įrenginiuose dirbantiems darbuotojams apsaugoti nuo elektros srovės, elektrostatinio, elektromagnetinio lauko ir elektros lanko bei jo degimo produktų poveikio, kritimo iš aukščio ir panašiai.

III. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

12. Apsivilkti ir susisagstyti darbo drabužius, apsiauti darbo avalynę.
13. Gauti iš darbų vadovo Nurodymą, Pavedimą, ar užduotį darbui techninės priežiūros tvarka:
- 13.1. nurodymas – tai rašytinė darbų vadovo užduotis saugioms darbo sąlygoms užtikrinti, vykdant nurodytos apimties darbus. Nurodymas išduodamas ne ilgesniam kaip 30 kalendorinių parų laikui;
- 13.2. pavedimas – tai rašytinė darbų vadovo užduotis darbui ir būtinoms darbuotojų saugos ir sveikatos priemonėms užtikrinti, atliekant darbus vienoje darbo vietoje ir ne ilgiau kaip vieną dieną. Nurodymai ir pavedimai registruojami Nurodymų registravimo ir pavedimų įforminimo žurnale;
- 13.3. darbai, vykdomi techninės priežiūros tvarka, – tai darbai, kurie nenurodyti darbų, vykdomų pagal nurodymus ir pavedimus, sąrašuose. Darbus techninės priežiūros tvarka gali atlikti vienas PK darbuotojas. Aukščiau kaip 1,3 m nuo perdenginio arba žemės paviršiaus darbus vykdo ne mažiau kaip du darbuotojai, kurių vienas turi turėti pradinę apsaugos nuo elektros kategoriją (PK).
14. Darbai, atliekami aukščiau kaip 5 m nuo grunto, perdenginio, pastolių bei grindų paviršiaus, vadinami aukštalipių darbais. Šiuos darbus gali atlikti asmenys, turintys reikiamą kvalifikaciją, tą kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą ir medicinos pažymą su atitinkamu įrašu.
15. Vykdam darbus veikiančiuose elektros įrenginiuose pagal nurodymus ir pavedimus, techninės priemonės, susijusios su įrenginių atjungimu ir įžeminimu, būtinos darbuotojų saugiam darbui užtikrinti, nustatomos duodant nurodymą arba pavedimą.
16. Vykdam darbus techninės priežiūros tvarka, techninės priemonės, būtinos darbuotojų saugai ir sveikatai užtikrinti, nustatomos darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijose. Kitos techninės priemonės gali būti nustatytos darbų vtechnologinėje dokumentacijoje arba darbuotojo nuožiūra.
17. Techninės priežiūros tvarka leidžiama atlikti šiuos darbus, esant įjungtai įtampai iki 1000 V (šių darbų pobūdis yra toks, kad nereikia išjungti įtampos ir dirbama tokiais sąlygomis, kai nėra galimybės atsitiktinai prisiliesti prie srovei laidžių dalių):
- 17.1.1. elektros įrenginių teritorijos tvarkymas, elektros įrenginių, skydelių, matavimų ir kitos aparatūros valymas;

- 17.1.2. krūmų kirtimas elektros oro linijų apsaugos zonose;
- 17.1.3. elektros įrenginių apžiūros;
- 17.1.4. užrašų atnaujinimas ant elektros įrenginių apsauginių gaubtų;
- 17.1.5. kamštinių saugiklių keitimas. Šiuos darbus gali atlikti vienas PK apsaugos nuo elektros kategoriją turintis darbuotojas.
- 17.2. Techninės priežiūros tvarka leidžiama atlikti šiuos darbus esant išjungtai įtampai iki 1000 V elektros įrenginiuose, turinčiuose paprastą schemą (radialinius tinklus su vienpusiu maitinimu):
- 17.2.1. apšvietimo tinklų aptarnavimas ir lempų keitimas;
- 17.2.2. apšvietimo aparatūros, magnetinių paleidiklių, automatų, kirtiklių, kontaktorių, analogiškos paleidimo/išjungimo, komutacinės aparatūros remontas kai ji pastatyta ne skyduose ar rinklėse;
- 17.2.3. atskirai pastatytų elektros įrenginių remontas (elektros variklių, vėdinimo įrenginių ir kt.). Šiuos darbus gali atlikti vienas VK apsaugos nuo elektros kategoriją turintis darbuotojas, jeigu darbai atliekami ne aukščiau kaip 1,3 m. Prieš pradėdant atlikti darbus techninės priežiūros tvarka, apie tai būtina informuoti asmenį, atsakingą už elektros ūkį.
18. Visi darbai veikiančiuose elektros įrenginiuose turi būti įtraukti į sąrašą, kurį tvirtina asmuo, atsakingas už elektros ūkį, o elektrotechninio personalo darbuotojams leidžiama atlikti tik tuos darbus, kurie yra išvardinti tame sąrašė.
19. Patikrinti, ar visos užduočiai įvykdyti reikalingos apsaugos priemonės, yra tvarkingos, inventorizuotos, patikrintos ir išbandytos, izoliacijos sekančio tikrinimo terminas nepraėjęs. Jeigu darbai bus vykdomi pagal žodinį pavedimą arba rašytinį nurodymą, prieš pradėdant darbus, išklausti specialųjį darbų vadovo (vykdytojo ar prižiūrinčiojo) instruktažą darbo vietoje.
20. Drauge su darbų vykdytoju arba vadovu ir jam vadovaujant įvykdyti visas technines priemones, kurios nurodytos užduotyje ir turi užtikrinti darbo saugumą. Techninės priemonės darbuotojų saugai ir sveikatai užtikrinti parenkamos ir nustatomos atsižvelgiant į darbų, vykdomų veikiančiuose elektros įrenginiuose, kategorijas.
21. Prieš prasidedant darbams, visai arba dalinai išjungus įtampą, darbų vadovas turi pats įsitikinti, kad visos nurodyme ar pavedime nurodytos darbo saugos priemonės įvykdytos, kad įtampa atjungta nuo darbo vietos, kad pagal taisykles uždėti laikinieji žemintuvai, iškabinti perspėjamieji plakatai, pastatyti aptvarai, tik tada leisti pradėti darbus. Jei brigados narys ar darbų vykdytojas negali saugiai atlikti užduoties, turi nedelsiant nutraukti darbą, pranešti darbų vykdytojui ar darbų vadovui.

IV. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

22. Elektrikas atsakingas už Centro teisingą įrenginių aptarnavimą, jų veikimą. Privalo užtikrinti patikimą ir ekonomišką įrenginių darbą, normalų darbo baro apšvietimą. Sutrikus darbo režimui, pažeidus įrenginius ar įvykus avarijai, elektrikas privalo nedelsiant imtis priemonių normaliam įrenginių darbui atstatyti. Jei nepajėgia likviduoti gedimo, turi informuoti tiesioginį vadovą.
23. Kai vienu metu yra keli gedimai, pirmoje eilėje šalinami gedimai, kurie sudaro pavojų žmonių saugumui, gaisro kilimui arba įrenginio sugadinimui, kiti gedimai šalinami eilės tvarka. Baigus remontą, įrenginiai išbandomi kartu su įrenginius aptarnaujančiais (eksploatuojančiais) asmenimis.
24. Į veikiančių elektros įrenginių patalpas (transformatorinę pastotę, skirstyklą, skydinę, lygintuvinę) gali įeiti tik elektrotechninis personalas. Kiti darbuotojai į veikiančių elektros įrenginių patalpas gali įeiti tik leidus asmeniui, atsakingam už elektros ūkį, ir prižiūrimi elektrotechninio personalo darbuotojo, turinčio VK apsaugos nuo elektros kategoriją.
25. Kai dirbama veikiančiuose elektros įrenginiuose ant ir arti įtampą turinčių srovinių dalių, vykdomos šios techninės saugos priemonės:
- 25.1. jei galima, išjungiami visų gretimų elektros įrenginių srovinių dalių įtampa; jeigu to padaryti negalima, šios dalys uždengiamos apsauginiais aptvarais;
- 25.2. darbo vietoje paliekamos neišjungtos tik tos įtampą turinčios srovinės dalys, ant kurių bus dirbama; darbo vieta aptveriami ir paženklinama; srovinių dalių gali būti tik priešais dirbantįjį arba ypatingais atvejais – tik jam iš priekio ir iš vieno šono;

- 25.3. visų gretimų elektros įrenginių korpusai, laidūs elektros srovei, turi būti atitverti izoliaciniais skydais arba uždangalais;
- 25.4. dirbantysis turi būti izoliuotas nuo žemės ir įžemintų konstrukcijų;
- 25.5. dirbant būtina reikiai naudotis nurodyme arba pavedime paminėtomis apsaugos priemonėmis: dielektrinėmis pirštinėmis, dielektriniais kaliošais, dielektriniais kilimėliais, izoliuojančiomis replėmis, izoliuojančiaisiais pastovais, skydais, uždangalais, įžemintuvais, žemos įtampos indikatoriais, įrankiais su izoliuotomis rankenomis, apsaugos akiniais (skydeliais);
- 25.6. dirbant visas pagrindines ir papildomas apsaugos priemones leidžiama naudoti tik nustatyta tvarka išbandytas;
- 25.7. atliekant matavimus, leidžiama naudotis matavimo replėmis ir tam skirtais prietaisais;
- 25.8. kad būtų išvengta trumpojo jungimo tarp skirtingą potencialą turinčių dalių, prietaisų ir įrankių darbinės dalies matmenys negali būti didesni už atstumą tarp skirtingų fazių srovinių dalių.
26. Kai dirbama elektros įrenginiuose, atjungus įrenginiui įtampą, techninės saugos priemonės vykdomos šiuo nuoseklumu:
- 26.1. išjungti įtampos šaltinį;
- 26.2. atjungti įrenginį;
- 26.3. įvykdomos priemonės, neleidžiančios klaidingai įjungti įtampą į darbo vietą, t.y. užrakinami komutacijos aparato valdymo elementai, užrakinamos patalpos, spintos, kuriose yra komutaciniai aparatai, komutacinių aparatų kontaktai atskiriami izoliaciniu intarpu;
- 26.4. iškabinti plakata „NEJUNGTI! ĮRENGINIUOSE DIRBAMA“;
- 26.5. patikrinti, ar nėra įtampos ant srovinių dalių (tikrinti išbandytu ir patikrintu įtampos indikatoriumi arba voltmetru);
- 26.6. atjungto elektros įrenginio srovines dalis įžeminti patikrintais įžemintuvais arba specialiais stacionariais įtaisais. Įžeminama tokia tvarka: kilnojamojo įžemintuvo antgalis prijungiamas prie „žemės“, o po to kitas jo galas prijungiamas prie įžeminamojo įrenginio srovinių dalių, prieš tai indikatoriumi patikrinus, ar jose nėra įtampos. Ant įžemintų elektros įrenginių komutacinių aparatų rankenų, kuriomis per klaidą gali būti įjungta įtampa į įžemintą schemas ruožą, iškabinamas plakatas „Įžeminta“. Kitomis priemonėmis ir būdais įžeminti elektros įrenginius, jiems atjungus įtampą draudžiama;
- 26.7. paruošti darbo vietą, ją aptveriant, darbo vietos ribas ir kitas pavojingas zonas paženklinant įspėjančiais ženklais arba plakatais „STOK! ĮTAMPA“;
- 26.8. iškabinti leidimo plakatus: „DIRBTI ČIA“, „LIPTI ČIA“.
27. Darbo vietos, kur buvo taikytos techninės saugos priemonės, atstatymo tvarka:
- 27.1. išvedami žmonės,
- 27.2. atjungiami kilnojamojo įžemiklio galai nuo elektros įrenginio srovinių dalių,
- 27.3. nukabinamas plakatas „ĮŽEMINTA“.
- 27.4. atjungiamas kilnojamojo įžemintuvo galas nuo „žemės“,
- 27.5. nuimami laikini aptvarai ir apsauginiai gaubtai,
- 27.6. nuimami darbo vietos ir pavojingų zonų ribų aptvėrimai,
- 27.7. plakatai „NEJUNGTI! ĮRENGINIUOSE DIRBAMA“ įtampos išjungimo ir atjungimo vietoje paliekami tol, kol nustatyta tvarka nebus apiformintas darbų užbaigimas nurodyme arba pavedimų žurnale. Šis reikalavimas nebūtinai, kai dirbama techninės priežiūros tvarka.
28. Dirbant pagal žodinį pavedimą arba rašytinį nurodymą būtina laikytis šių reikalavimų:
- 28.1. vykdyti darbus gali brigada, bet ne mažiau kaip 2 elektrotechnio personalo darbuotojai, kurių vienas, turintis ne žemesnę kaip VK apsaugos nuo elektros kategoriją, yra darbų vykdytojas, o antrasis, turintis PK arba VK apsaugos nuo elektros kategoriją, – brigados narys;
- 28.2. žodinį pavedimą ar rašytinį nurodymą atlikti tokius darbus gali duoti tik darbų vadovas. Vadovauti darbuotojams, atliekantiems darbus pagal rašytinį nurodymą arba žodinį pavedimą, skiriamas darbų vykdytojas. Jeigu darbų apimtis nedidelė, darbų vadovas gali kartu būti ir darbų vykdytojas;

28.3. kad būtų užtikrintas pagal žodinį pavedimą arba rašytinį nurodymą dirbančio elektrotechninio personalo saugumas, reikia tiksliai ir griežtai įvykdyti visas organizacines ir technines priemones, minimas nurodyme ir laiduojančias šios kategorijos darbų saugumą;

28.4. veikiančiuose elektros įrenginiuose, vykdant darbus pagal žodinius pavedimus arba rašytinius nurodymus, techninės priemonės, laiduojančios saugų darbą, nustatomos tuo metu, kai duodamas nurodymas arba pavedimas, ir priklauso nuo atliekamų darbų kategorijos;

28.5. kai ruošiamas darbo vieta, kurioje bus dirbama pagal rašytinį nurodymą arba žodinį pavedimą, technines priemones vykdo du elektrotechnikos personalo darbuotojai, iš kurių vienam turi būti suteikta ne žemesnė kaip VK apsaugos nuo elektros kategorija;

28.6. pakeisti brigados sudėtį gali tik asmuo, davęs pavedimą arba nurodymą;

28.7. darbų vadovui (vykdytojui) leidžiama tiesiogiai dalyvauti darbuose, jeigu įtampa yra visai atjungta. Jeigu įtampa atjungta dalinai, darbų vykdytojui leidžiama dalyvauti su sąlyga, kad brigadą, įskaitant ir patį vadovą (vykdytoją), sudaro ne daugiau kaip trys žmonės ir jeigu visos patalpoje esančios elektrai laidžios dalys, kuriose yra įtampa, išdėstytos nepasiekiamame aukštyje arba taip aptvertos, kad neįmanoma prie jų atsitiktinai prisiliesti;

28.8. prižiūrėtojai tikrai kontroliuoja dirbančiųjų saugą; dirbti kokius nors kitus darbus jiems draudžiama;

28.9. padarius pertrauką (per pietus arba dėl darbo sąlygų kitu metu), brigada iš elektros įrenginio patalpos turi pasišalinti. Po pertraukos niekas iš dirbančiųjų neturi teisės įeiti į elektros įrenginio patalpą, jei nėra darbų vadovo (vykdytojo) arba prižiūrėtojo;

29.10. brigados perėjimas į naują darbo vietą įforminamas nurodyme. Pereinant į naują darbo vietą, kiekvieną kartą leidimas dirbti duodamas iš naujo.

30. Techninės priežiūros tvarka atliekami darbai. Būtinės techninės saugos priemonės, atliekant elektros įrenginių, skydelių, matavimų ir kitos elektros aparatūros valymo darbus:

30.1. dulkes nuo apšvietimo armatūros, nuo elektros įtaisų ir įrenginių valyti leidžiama dalyvaujant arba atliekant tai pačiam elektrotechniniam personalui;

30.2. pradėdant valyti, patikrinti ar nepažeista kabelių ir laidų izoliacija, ar nėra neizoliuotų atvirų srovinių dalių, ar tvarkingi el. šakutės, lizdai, valdymo mygtukai;

30.3. dirbant su elektros prietaisais (dulkių siurbliais ir kt.), neliesi centrinio šildymo ir kanalizacijos vamzdžių;

30.4. naudotis elektriniais dulkių siurbliais ir kitais elektros prietaisais leidžiama tik žinant šių prietaisų veikimo principą ir gamyklos gamintojos eksploatacijos instrukcijos reikalavimus;

30.5. atliekant valymo darbus draudžiama:

30.5.1. stovėti ant kilnojamų, nebandytų ir netvarkingų kopėčių, lipynių, ant šildymo ir santechnikos įrenginių, ant atsitiktinių pakylų, dėžių, stalų ir pan. ašiai;

30.5.2. valyti nuo kopėčių (skėčiamųjų) stovint aukščiau kaip 1m atstumu nuo viršutinių kopėčių skersinių;

30.5.3. šluostyti drėgnu skuduru arba drėgnomis rankomis liesti elektros įrenginius, laidus, šakutės lizdus, valdymo mygtukus, atidarinti elektros paskirstymo dėžutes ir skydelius.

31. Techninės priežiūros tvarka atliekami darbai. Būtinės techninės saugos priemonės, atliekant elektros įrenginių apžiūras, užrašų atnaujinimą ant elektros įrenginių gaubtų, aptvėrimų:

31.1. skydinėse ir skirstyklose komutacinių aparatų, kabelinių movų ir kitų elementų apžiūrai leidžiama atidaryti elektros įrenginių dureles, išlaikant reikalavimą, esant įtampai iki 1000V neprisiliesti prie įtampą turinčių dalių;

31.2. skydų, gaubtų, saugančių nuo atsitiktinio priartėjimo prie įtampą turinčios dalies, nuimti negalima;

31.3. įėjus į patalpą, (skirstylą, skydinę) būtina uždaryti duris, kad į vidų atsitiktinai nepatektų pašaliniai žmonės;

31.4. atliekant apžiūras patikrinti:

31.4.1. avarinį ir darbo (išorės, vidaus) apšvietimą;

31.4.2. tranzitinių kabelių ir kabelių kanalų būklę;

31.4.3. priešgaisrinio inventoriaus būklę;

31.4.4. apsauginių priemonių būklę (bandymų terminus).

32. Techninės priežiūros tvarka atliekami darbai. Būtinios techninės saugos priemonės, atliekant kamštinių elektros saugiklių keitimą:

32.1. iki 1000V kamštinius saugiklius išimti bei įstatyti leidžiama esant įtampai bei apkrovai;

32.2. išimant ir įstatant kamštinius saugiklius jei yra įtampa (iki 1000V) būtina naudotis akiniais, dielektrinėmis pirštinėmis;

32.3. saugiklių tirtukai turi atitikti apkrovą ir laidų skerspjūvį. Nekalibruotus tirtukus naudoti draudžiama.

33. Techninės priežiūros tvarka atliekami darbai. Būtinios saugos priemonės, atliekant apšvietimo tinklų aptarnavimą, lempų keitimą:

33.1. aptarnaujant apšvietimo tinklus ir apšvietimo įrangą, būtina sąlyga darbo metu neprisiliesti kūno dalimis, įrankiais ar darbo priemonėmis prie įtampą turinčių srovinių dalių;

33.2. prieš pradėdant vykdyti darbus, atjungus įtampą, turi būti įvykdytos techninės priemonės reikalaujama nuoseklumu, pagal šios instrukcijos 26 punktą;

33.3. jei nėra galimybės įžeminti ar tai atlikti yra pavojinga, leidžiama dirbti neįžeminus, o tik įvykdžius šias priemones:

33.3.1. atjungti įrenginį iš visų pusių, iš kur gali būti įjungta įtampa. Atjungiami komutaciniu aparatu, turinčiu matomą nutraukimą, jei yra saugikliai, tai juos reikia išimti (išsukti).

33.3.2. jei komutacinis aparatas neturi matomo nutraukimo, tada būtina atjungti remontuojamą elektros įrenginį maitinančius laidus ir juos izoliuoti.

33.4. keičiant apšvietimo įrangą, reikia laikytis projekto techninės dokumentacijos reikalavimų;

33.5. šviestuvų metaliniai korpusai turi būti įžeminti (įnulinti);

33.6. šviestuvų, įjungimo-išjungimo mygtukų, magnetinių paleidiklių, automatų ir kitos komutacinės aparatūros remontą, su sąlyga, kad jie įrengti ne skyduose ar rinklėse, gali atlikti vienas VK darbuotojas, jeigu nereikia pasikelti aukščiau kaip 1,3 m;

33.7. panaudotos dienos šviesos ir kitos lempos, kuriose yra gyvsidabrio, turi būti saugomos atskiroje patalpoje ir išvežamos utilizacijai;

33.8. Draudžiama:

33.8.1. keisti elektros lempas neišjungus įtampos;

33.8.2. naudoti elektros lempas, kurių galia viršija nurodytą šviestuvo pase, dirbant stovėti ant atsitiktinių pakylų (dėžių, stalų ir kt.), ant kilnojamų, nebandytų ir netvarkingų kopėčių, lipynių, stovėti arčiau kaip 1 m atstumu nuo viršutinių kopėčių skersinių.

34. Techninės priežiūros tvarka atliekami darbai. Būtinios saugos priemonės vykdant atskirai pastatytų elektros energijos imtuvų remontą:

34.1. prieš pradėdant vykdyti atskirai pastatytų elektros imtuvų darbus, atjungus įtampą, turi būti įvykdytos visos techninės saugos priemonės reikalaujama nuoseklumu, vadovaujantis šios instrukcijos 23 punktu;

34.2. prieš pradėdant vykdyti atskirai pastatytų elektros imtuvų remonto darbus, atjungus įtampą, turi būti įvykdytos žemiau išvardintos techninės priemonės šiuo nuoseklumu:

34.2.1. atjungiamas įtampos šaltinis;

34.2.2. atjungiamas įrenginys;

34.2.3. įvykdomos priemonės, neleidžiančios klaidingai įjungti įtampą į darbo vietą (užrakinti komutacinių aparatų pavaras, užrakinti spintas ar patalpas, kuriose yra komutaciniai aparatai, komutacinių aparatų kontaktus atskirti izoliaciniu įtarpu ar gaubtu ir pan);

34.2.4. atjungimo vietoje iškabinti plakatą „NEJUNGTI! ĮRENGINIUOSE DIRBAMA“;

34.2.5. darbo vietoje patikrinti ar nėra įtampos ant srovinių dalių (tikrinti įtampos indikatoriumi arba tam skirtu volmetru);

34.2.6. atjungto elektros įrenginio srovines dalis įžeminti patikrintais įžemikliais arba specialiai tam skirtais stacionariniais įrengtais įtaisais. Įžeminimas atliekamas šia tvarka: pirmiau kilnojamo įžemiklio antgalis prijungiamas prie „žemės“, o po to kitas jo galas, prieš tai patikrinus įtampos nebuvimą, prijungiamas prie įžeminimo įrenginio srovinių dalių. Plakatas „ĮŽEMINTA“;

- kabinamas elektros įrenginiuose ant skirstyklų, jungtuvų, kitų komutacinių aparatų rankenų, kurios per klaidą įjungus, gali būti įjungta įtampa į žemintą schemas ruožą;
- 34.2.7 paruošiama darbo vieta: darbo vieta aptveržiama, darbo vietos ribos ir kitos pavojingos zonos paženklinamos darbų saugos įspėjančiais ženklais arba plakatais „STOK! ĮTAMPA“;
- 34.2.8 iškabinami leidimo plakatai: „DIRBTI ČIA“, „LIPTI ČIA“.
35. Dirbant iki 1000 V įrenginiuose, kai neįmanoma uždėti kilnojamų žemiklių, būtina iš visų darbo vietos pusių, iš kur gali būti paduota įtampa, uždėti intarpus arba širmas.
36. Draudžiama naudoti įrankius su savadarbėmis izoliuotomis rankenėlėmis.
37. Jei neišjungta įtampa didesnė kaip kintama 50 V, o nuolatinė 110 V, dirbti metalo pjūkleliais, dildėmis, metaliniais metrais ir panašiai, draudžiama.
38. Techninės priežiūros tvarka atliekami darbai. Būtinios saugos priemonės aptarnaujant vienfazius elektros energijos apskaitos prietaisus labai pavojingose patalpose:
- 38.1. labai pavojingose patalpose aptarnavimą atlieka du darbuotojai (VK darbų vykdytojas su PK brigados nariu).
- 38.2. darbai vykdomi, neatjungus įtampos, bet išjungus apkrovą.
- 38.3. aptarnavimą atliekant būtina:
- 38.3.1. aptverti kitas, arti darbo vietos turinčias įtampą srovines dalis, prie kurių galima atsitiktinai prisiliesti;
- 38.3.2. dirbti apsiavus dielektriniais kaliošais arba botais, stovint ant izoliuojančio pastovo;
- 38.3.3. naudoti įrankius su izoliuotom rankenom bei dielektrines pirštines;
- 38.3.4. apsauginės priemonės ir įrankiai su izoliacinėmis rankenėlėmis turi būti patikrinti ir išbandyti.
39. Techninės priežiūros tvarka atliekami darbai. Būtinios saugos priemonės vykdamas kabelio atjungimą ir prijungimą prie elektros variklio ar kito elektros energijos vartotojo:
- 39.1. prieš pradėdamas vykdyti atskirai pastatytų elektros imtuvų darbus, atjungus įtampą, turi būti įvykdytos visos techninės saugos priemonės reikalaujama nuoseklumu, vadovaujantis šios instrukcijos 23 punktu;
- 39.2. Atjungto kabelio galai užtrumpinami ir izoliuojami arba žeminami kilnojamais, jei yra galimybė – stacionariais žemintuvais;
- 39.3. Jei šalia remontuojamo elektros įrenginio yra tokie pat įrenginiai, tai ant jų turi būti iškabinami plakatai „STOK! ĮTAMPA“;
- 39.4. Eksploatuoti elektros variklį su neuždengta išvadų dėžute draudžiama.
40. Techninės priežiūros tvarka atliekami darbai. Būtinios saugos priemonės vykdamas trifazių ir vienfazių elektros apskaitos prietaisų prijungtų tiesiogiai prie tinklo iki 1000 V aptarnavimą:
- 41.1. Atliekant trifazių ir vienfazių elektros apskaitos prietaisų aptarnavimą būtina:
- 41.1.1. aptverti kitas, arti darbo vietos turinčias įtampą srovines dalis, prie kurių galima atsitiktinai prisiliesti;
- 41.1.2. dirbančiam izoliuoti save nuo žemės ir žemintų konstrukcijų;
- 41.1.3. dirbti apsiavus dielektrinius kaliošus arba stovint ant izoliuoto stovo ar dielektrinio kilimėlio.
42. Be vadovo žinios draudžiama patikėti ar užleisti savo darbo vietą, darbo priemones, nurodymų ir pareigų vykdymą kitam asmeniui arba imtis darbų, nesusijusių su darbu užduoties vykdymu.

V. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

43. Pastebėjus, kad gali įvykti nelaimingas atsitikimas arba avarija, nedelsiant nutraukti darbus ir apie tai pranešti Centro vadovui ar jo įgaliotam asmeniui.
44. Jeigu darbuotojas, prisilietęs prie įtampą turinčių srovinių dalių, nebegali pats atsitraukti, pirmiausia reikia jį skubiai atpalaiduoti nuo elektros srovės šaltinio.
- 44.1. Jei įrenginio tuoj pat atjungti negalima, nukentėjusįjį reikia traukti nuo elektros srovės šaltinio dielektrinėmis priemonėmis arba koku nors sausu daiktu, kuris nepraleidžia elektros srovės. Taip

pat galima nukentėjusįjį paimti už drabužių, jei jie sausi ir nepriglundę prie kūno, bet jokia būdu nesiliesti prie aplinkui esančių metalinių daiktų ir drabužiais neuždengtų nukentėjusiojo kūno dalių.

44.2. Jei nukentėjęs žmogus yra aukštai, reikia imtis priemonių, kad, atjungus įrenginį jis nenukristų.

45. Įvykus nelaimingam atsitikimui, staigiai susirgus, nukentėjusiajam reikia nedelsiant suteikti pirmąją pagalbą. Būtina imtis priemonių kuo skubiau nukentėjusįjį pristatyti į artimiausią gydymo įstaigą ar iškviešti medicinos pagalbą į įvykio vietą. Apie įvykį nedelsiant pranešti Centro vadovui.

46. Gaisro atveju bendruoju pagalbos telefonu 112 iškviešti gaisrinės saugos tarnybą, skubiai gesinti gaisro židinį pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis, pranešti Centro vadovui ar kitiems atsakingiems asmenims.

VI. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

47. Darbo priemones, nepanaudotas medžiagas, atliekas sudėti į tam skirtas vietas. Sutvarkius darbo vietą, būtina atkreipti dėmesį į tai, kad nebūtų palikti ant elektros įrenginių prietaisai, įrankiai, naudotų medžiagų atliekos.
48. Baigus darbus, kurie buvo atliekami techninės priežiūros tvarka, pranešti atsakingam asmeniui. Apie atliktus darbus įrašyti į žurnalą.
49. Nusiplauti veidą ir rankas šiltu vandeniu su muilu, esant galimybei nusiprausti po dušu.
50. Apie visus darbo metus pastebėtus nesklandumus pranešti tiesioginiam vadovui.

Instrukcijos projektą parengė UAB „Saugotyra“